

2015/2111(INI)

28.9.2015

ПРОЕКТОДОКЛАД

относно външните фактори, представляващи пречка за
предприемачеството сред жените в Европа
(2015/2111(INI))

Комисия по правата на жените и равенството между половете

Докладчик: Барбара Матера

СЪДЪРЖАНИЕ

	Страница
ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ	3
ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ	9

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно външните фактори, представляващи пречка за предприемачеството сред жените в Европа
(2015/2111(INI))

Европейският парламент,

- като взе предвид член 2 и член 3, параграф 3, втора алинея от Договора за Европейския съюз (ДЕС) и член 8 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС),
- като взе предвид член 23 от Хартата на основните права на Европейския съюз,
- като взе предвид Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, приета с резолюция 34/180 на Общото събрание на ООН на 18 декември 1979 г.,
- като взе предвид Директива 2004/113/ЕО относно прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги и съответното Решение на Съда на Европейския съюз от 1 март 2011 г. по делото Test-Achats (C-236/09)¹,
- като взе предвид Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г. за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (преработена)²,
- като взе предвид доклада на Комисията от 3 октомври 2008 г., озаглавен „Осъществяване на целите от Барселона относно детските заведения за деца в предучилищна възраст“ (COM(2008)0638),
- като взе предвид съобщението на Комисията от 21 септември 2010 г., озаглавено „Стратегия за равенство между жените и мъжете 2010 – 2015 г.“ (COM(2010)0491),
- като взе предвид съобщението на Комисията от 3 март 2010 г., озаглавено „Европа 2020: Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“ (COM(2010)2020),
- като взе предвид Директива 2010/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 юли 2010 г. за прилагане на принципа на равно третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно заети лица, и за отмяна на Директива 86/613/ЕИО на Съвета³,

¹ ОВ С 130, 30.4.2011, стр. 4.

² ОВ L 204, 26.7.2006, стр. 23.

³ ОВ L 180, 15.7.2010, стр. 1.

- като взе предвид предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета за подобряване на баланса между половете сред директорите без изпълнителни функции на дружествата, допуснати до борсова търговия, и свързани с това мерки (Директива относно жените в управителните съвети (СОМ(2012)0614)),
 - като взе предвид съобщението на Комисията от 09 януари 2013 г., озаглавено „Предприемачество 2020 г. – Възраждане на предприемаческия дух в Европа“ (СОМ(2012)0795),
 - като взе предвид доклада на Комисията от 29 май 2013 г. за напредъка по целите от Барселона, озаглавен „Развиване на детските заведения за деца в ранна възраст в Европа за постигането на устойчив и приобщаващ растеж“ (СОМ(2013)0322),
 - като взе предвид своята резолюция от 13 септември 2011 г. относно предприемаческата дейност на жените в малките и средните предприятия¹,
 - като взе предвид своята резолюция от 12 март 2013 г. относно премахване на стереотипите, свързани с пола, в ЕС²,
 - като взе предвид своята резолюция от 10 септември 2015 г. относно социалното предприемачество и социалните иновации в борбата с безработицата³,
 - като взе предвид член 52 от своя правилник,
 - като взе предвид доклада на комисията по правата на жените и равенството между половете (А8-0000/2015),
- А. като има предвид, че предприемачеството е от ключово значение да заестостта, икономическия растеж, иновациите, развитието и намаляването на бедността като цяло;
- Б. като има предвид, че през 2012 г. едва 31% от предприемачите (10,3 милиона) в ЕС-28 са били жени⁴;
- В. като има предвид, че делът на жените предприемачи е нисък във всички държави членки и зад него се крие неизползван потенциал за растеж и просперитет;
- Г. като има предвид, че са правени малко количествени изследвания относно предприемачеството сред жените, но неотдашните проучвания показват, че мъжете са по-склонни от жените да изберат кариера на предприемачи⁵;
- Д. като има предвид, че предприемачеството сред жените е мощен източник на икономическа независимост, който предлага на жените възможност да съчетават

¹ ОВ С 51 Е, 22.2.2013, стр. 56.

² Приети текстове, P7_TA(2013)0074.

³ Приети текстове, P8_TA(2015)0320,

⁴ Комисия (2014 г.), доклад, озаглавен „Статистически данни относно жените предприемачи в Европа“.

⁵ Комисия (2012 г.), Експресно проучване на Евробарометър № 354 „Предприемачеството в ЕС и извън него“.

работата с полагането на грижи и им помага да постигнат гъвкавост в своето професионално развитие; като има предвид, че това следва да бъде строго разграничавано от фиктивната самостоятелна заетост;

- Е. като има предвид, че административните тежести продължават да имат отрицателно въздействие върху предприемаческия дух както на жените, така и на мъжете;
- Ж. като има предвид, че жените са склонни да дават по-ниска самооценка на иновативността на своята дейност, отколкото мъжете, и само малък процент от патентите на Европейското патентно ведомство са издадени на жени¹;
- З. като има предвид, че жените предприемачи по-често са склонни да се насочват към сектори, които се считат за по-малко печеливши, като например образованието, здравеопазването и социални дейности, за разлика от доминираните от мъжете технологични и ИТ сектори с висок потенциал за растеж, и по-често работят в малки предприятия, отличаващи се с по-нисък растеж и оборот; като има предвид, че през 2012 г. това доведе до разлика от 6 % в средния нетен доход между жените и мъжете предприемачи в ЕС-28²;
- И. като има предвид, че различни проучвания³ разкриват, че жените предприемачи започват стопанска дейност с по-ниско равнище на капитала, като избират по-ниски заеми и по-скоро използват консултиране и финансиране в рамките на семейството си, отколкото заеми и капиталово финансиране от банки, бизнес ангели, частни дялови инвестиции или рисково инвестиране.
- Й. като има предвид, че Европейски механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ има за цел да насърчава равните възможности за жените и мъжете, но през 2013 г. съотношението между мъжете и жените, получили микрокредити, беше 60:40⁴;
- К. като има предвид, че по-големите трудности, с които се срещат жените при достъпа до финансиране, биха могли отчасти да бъдат свързани с това, че е трудно да натрупат достатъчно кредитна история и управленски опит;
- Л. като има предвид, че стереотипите по отношение на уменията на жените и мъжете в областта на предприемачеството може да оказват влияние върху оценките на заинтересованите страни относно нови предприятия; като има предвид, че самото възприятие, че биват дискриминирани при опита да получат финансиране, може да има въздействие върху решенията на жените да започнат собствена стопанска дейност или да направят това с по-малки заеми;
- М. като има предвид, че участието на лица от различни среди в инвестиционните

¹ Комисия (2008 г.), доклад, озаглавен „Оценка на политиката: Насърчаване на иновациите и предприемачеството сред жените“.

² Комисия (2014 г.), проучване, озаглавено „Статистически данни относно жените предприемачи в Европа“.

³ Парламент (2015 г.), проучване на тематичния отдел относно „Предприемачеството сред жените: премахване на неравнопоставеността между половете по отношение на достъпа до финансови и други услуги и в социалното предприемачество“.

⁴ Комисия (2015 г.), Междинна оценка на Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“.

процеси би могло да спомогне за предотвратяване на груповото и стереотипното мислене;

- Н. като има предвид, че Директива 2004/113/ЕО забранява дискриминацията, основана на пола, при достъпа до стоки и услуги, което включва банкови и финансови услуги и услуги, свързани със започването на стопанска дейност; като има предвид, че в този контекст е трудно да се докаже непряка дискриминация и държавите членки почти никога не докладват за случаи на дискриминация по отношение на достъпа до финансиране;
- О. като има предвид, че въпреки убеждението, че жените инвеститори са по-добри в управлението на риска¹, жените са по-склонни към избягване на риска и при тях липсата на увереност е по-голяма; като има предвид, че това може да доведе до по-малка способност за генериране на доверие от външни страни и съответно да повлияе на техните възможности за финансиране;
- П. като има предвид, че жените предприемачи в социалната област значително допринасят за намаляване на социалното изключване и че създаването на нови възможности за развитие и социално предприемачество е опит, който овластява жените и който е възможно да доведе до повишено участие в традиционното предприемачество;
- Р. като има предвид, че липсват научни изследвания относно половете и достъпа до финансиране за социалните предприемачи, като същевременно получаването на финансиране от социалните предприятия като цяло изглежда по-сложно;
 - 1. насърчава държавите членки да признаят ползата на предприемачеството сред жените за своите икономики и пречките, които трябва да бъдат преодолени; призовава държавите членки да предложат конкретни стратегии, за да се използва пълният потенциал на жените като предприемачи;
 - 2. призовава държавите членки активно да си сътрудничат с частния сектор, за да се открият дружествата, които се стремят да насърчават равенството между половете, и техните най-добри практики;
 - 3. призовава държавите членки да събират разбити по полов признак данни, включително относно социалното предприемачество, и да докладват редовно относно броя на жените предприемачи; препоръчва данните да се събират и консолидират на европейско равнище с подкрепата на Европейския институт за равенство между половете и на Евростат;

Равновесие между професионалния и личния живот

- 4. призовава Комисията и държавите членки да признаят ползата на предприемачеството за равновесието между професионалния и личния живот и за разширяване на цялостната подкрепа за участието на жените на пазара на труда; очаква, след решението за оттегляне на предложението за изменение на Директивата за отпуски по майчинство, да се проведе конструктивен диалог

¹ KPMG (2015 г.), доклад, озаглавен „Жените в алтернативните инвестиции“.

между институциите, за да се прецени как най-добре да се подкрепят тези политики относно равновесието между професионалния и личния живот;

5. припомня, че е важно да се постигнат целите от Барселона, за да се превърне равновесието между професионалния и личния живот в реалност за всички, както и да се използват подходящи европейски фондове за гарантиране на финансово приемливи грижи за децата и нуждаещите се от грижи възрастни хора;

Информация и мрежи

6. подчертава, че е важно да се насочи вниманието отвъд началната фаза, за да се помогне на жените да консолидират и да разширят стопанската си дейност, както и да преминат към по-новаторски, устойчиви и печеливши сектори;
7. приветства създаването на различни европейски мрежи за жени предприемачи; настоятелно призовава Комисията да осведомява по-активно относно постиженията на жените предприемачи и изрично да признае тези потенциални модели за подражание посредством Европейските награди за предприемачество и Европейския конкурс за социални иновации;
8. призовава Комисията да подчертае използването на форуми в рамките на предстоящата Европейска електронна платформа за предприемачество сред жените и да включи поэтапен план за достъп до европейски инструменти за финансиране, като същевременно направи електронната платформа привлекателна за потенциалните инвеститори и за правителствените служби на държавите членки, стремейки се да намали бюрокрацията за жените предприемачи чрез изясняване на административните процедури;

Достъп до финансиране

9. призовава органите на държавите членки за равенство между половете да повишат осведомеността сред финансиращите организации относно техните задължения, за да се гарантира равнопоставеност и да се проучат възможностите за въвеждане на равенството между половете в инвестиционните мандати;
10. призовава Комисията и държавите членки да насърчават видимостта на финансирането на предприемаческата дейност чрез микрофинансиране съгласно Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“ и да проучат възможността за сътрудничество с частния сектор за инвестиране в „женски“ сектори, като например държавни гаранции по заеми;
11. призовава Комисията и държавите членки да започнат да натрупват разбити по полов признак данни за достъпа на предприемачи до финансиране, както и допълнително да проучат дали съществуват конкретни доказателства за пряка или непряка дискриминация на жените в този контекст, и ако това е така, как следва да бъдат разглеждани външните фактори, които оказват влияние върху оценката на инвеститорите относно жизнеспособността на управляваните от жени стартиращи предприятия;
12. приветства преразглеждането от страна на Комисията на прилагането на

Директива 2004/113/ЕО и нейното транспониране от държавите членки в тяхното национално законодателство, но изразява съжаление относно липсата на акцент върху установяването на непряка дискриминация; призовава Комисията да преразгледа допълнително директивата, като вземе предвид по-ефективни мерки за справяне с тези потенциални видове дискриминация;

Образование и обучение по предприемачество

13. насърчава държавите членки да поощряват предприемаческата култура в рамките на образователните и обучителните програми; подчертава значението на курсовете в рамките на средното образование в областта на финансите, предприемачеството и за развиване на нова стопанска дейност, особено в областите, към които момичетата проявяват най-голям интерес, като например здравеопазване и други услуги;
14. призовава училищата и университетите да насърчават момичетата и жените да изучават предмети, които да ги подготвят за кариера в областта на финансите и на секторите със силен растеж, като например технологиите, включително в областта на екологосъобразните технологии и информационните технологии;
15. призовава държавите членки да си сътрудничат с частния сектор, с неправителствените организации и с университетите за създаването на допълнителни програми за професионална подготовка, включително тези, в които студентите да могат да изготвят проекти за развитие въз основа на действителни бизнес концепции от ранна възраст и бизнес инкубатори, насочени към овластяване на младите предприемачи;

Социално предприемачество

16. призовава Комисията и държавите членки да извършат проучвания, чиято цел да е разясняване на по-голямата предприемаческа активност на жените в социалното предприемачество и нейния възможен мултиплициращ ефект върху традиционното предприемачество;
17. призовава Комисията и държавите членки да подкрепят разработването на финансови инструменти, оценяващи дружествата във връзка с техния принос към обществото, и създаването на знак за доверие за социалното и екологичното предприемачество;
18. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на Съвета и на Комисията.

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ

Предприемачеството се определя в рамките на ЕС като начин на мислене, който позволява на хората да вложат своята мотивация и способности в идентифицирането на определена възможност и стремежа за постигане на пълното ѝ осъществяване. Макар че предприемачеството е политически приоритет от въвеждането на Договора от Лисабон, Европейският съюз все още изостава с дял на предприемачеството от 12% в страните от ЕС-27 през 2009 г., в сравнение с дял от 27% в Китай и 21% в САЩ¹. Широко признато е, че за да се върне Европа към растеж и създаване на нови работни места, Европейският съюз се нуждае от повече предприемачи, и в неговата стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (Европа 2020) изрично се посочва, че са необходими повече конкретни политически инициативи за развитието на европейското предприемачество. Предприемачеството сред жените заслужава особено внимание в този контекст, тъй като равната икономическа независимост все още не е даденост в рамките на Европейския съюз и дялът на заетост на жените през 2014 г. – 59,6% в ЕС-28 – все още не съответства на целта за 75% заетост на стратегията „Европа 2020“, нито пък на дела на мъжете от 70,1%².

1. Предприемачество сред жените в ЕС: преглед

Различията между жените и мъжете все още са очевидни в областта на предприемачеството; от всички самостоятелно заети граждани в ЕС-28 през 2012 г. само 31% бяха жени. Стойности, които се потвърждават от предпочитанията за заетост на европейските граждани: в експресно проучване на Евробарометър от 2012 г. се установява, че жените са по-склонни от мъжете да предпочитат да работят като наети лица (като маржът е 63% на 53%), а мъжете са по-склонни от жените да подкрепят самостоятелната заетост (марж от 42% на 33%). Мъжете са по-склонни от жените да считат самостоятелната заетост като възможна алтернатива и реално са по-склонни от жените (29% спрямо 17%) да започнат стопанска дейност, да поемат или да планират да създадат свое дружество³. Поради това тенденцията е жените предприемачи да започнат самостоятелна стопанска дейност с по-малък опит, отколкото мъжете.

Когато жените учредяват свои дружества, те по-често правят това в секторите, свързани със здравеопазването и социалните дейности, или в областта на образованието, докато мъжете предприемачи по-често осъществяват дейности в секторите на строителството, транспорта и ИКТ. Тъй като повечето от предпочитаните от мъжете сектори са с висок предприемачески дял и всички те са с по-висока икономическа добавена стойност, не е изненадващо, че през 2012 г. нетният доход на жените предприемачи е с 6% по-нисък от тази на мъжете. Също така техните предприятия продължават да са по-малки, като 23% от жените предприемачи в ЕС-28 жени са работодатели, докато сред мъжете този дял е 30%⁴.

¹ Комисия (2010 г.), Експресно проучване на Евробарометър № 283 „Предприемачеството и свързаните с него проблеми“.

² Комисия (2015 г.), Евростат, „Statistics Explained“, Статистически данни за заетостта

³ Комисия (2012 г.), Експресно проучване на Евробарометър № 354 „Предприемачеството в ЕС и извън него“.

⁴ Комисия (2014 г.), доклад, озаглавен „Статистически данни относно жените предприемачи в Европа“.

Явно е, че жените в Европа имат също така различни причини да се насочат към предприемачеството; жените по-често твърдят, че са направили това по необходимост, тъй като предприемачество им дава възможност за съчетаване на трудовата заетост с полагането на грижи, например за деца или възрастни хора, и увеличава техните възможности да работят от дома си. В подкрепа този довод данните сочат, че 30% от жените предприемачи работят на непълно работно време в сравнение с 12% от мъжете предприемачи.

2. Пречките пред предприемачеството сред жените: предизвикателството, свързано с достъпа до финансиране

Равновесието между професионалния и личния живот, което предприемачеството може да създаде за жените, представлява и първото препятствие, тъй като то може да постави жените в порочен кръг, създавайки по-малко възможности за трупане на управленски опит за ръководене на предприятието, за изграждане на кредитна история и за печелене на доверието на инвеститорите.

По отношение на тези инвеститори, разлики съществуват и в начина, по който жените и мъжете финансират своите дружества.

Въпреки че голяма част от тези разлики¹ са неизбежно свързани със секторите, в които работят жените предприемачи, и с мащабите на тяхната стопанска дейност, те включват жени, започващи стопанска дейност с по-ниски капиталови равнища и с по-малки заеми, като по-често от мъжете разчитат на членове на семейството за финансиране и са зависими в по-малка степен от дългово финансиране. С други думи: жените използват по-малко външно финансиране, като например банкови заеми и кредити за доставчици, и е по-вероятно да използват по-неизгодно финансиране. Това се потвърждава от констатацията, че жените предприемачи обикновено се сблъскват с трудности по отношение на достъпа до капиталово финансиране, тъй като капиталовите инвеститори, като например бизнес ангелите, често дори проявяват по-голям интерес към потенциала за растеж на дружествата, което отново би могло да бъде свързано с мащаба на стопанската дейност на жените предприемачи. От друга страна, проучванията показват също така, че жените често въобще не се опитват да получат достъп до капиталово финансиране. Въпреки че проучванията и в това отношение² са ограничени, би било интересно да се проследи как процентът на работещите като инвеститори жени би могъл да повлияе на тези данни. В крайна сметка участието на лица от различни среди в инвестиционните процеси също така би могло да спомогне за предотвратяване на груповото и стереотипното мислене.

Тези разлики относно достъпа и използването на финансиране продължават да бъдат трудно обясними. Както Европейският парламент вече посочи в своята резолюция от 2011 г. относно предприемаческата дейност на жените в малките и средните предприятия³, жените могат да имат по-слаби познания относно наличните варианти за финансиране, по-предпазлив подход към поемането на икономически и финансови

¹ Парламент (2015 г.), проучване на тематичния отдел относно „Предприемачеството сред жените: премахване на неравнопоставеността между половете по отношение на достъпа до финансови и други услуги и в социалното предприемачество“

² КРМГ (2015 г.), доклад относно „Жените в алтернативните инвестиции“

³ P7_TA(2011)0367

рискове, отколкото мъжете, или по-малко опит във финансовото управление, отколкото техните колеги от мъжки пол. Въпреки огромната сложност на темата и липсата на неоспорими доказателства е важно да се разгледа допълнително въпросът относно дискриминацията срещу жените предприемачи от страна на доставчиците на финансови услуги във връзка с достъпа до кредити. Стереотипите по отношение на уменията на жените и мъжете в областта на предприемачеството може все още да оказват влияние върху оценките на заинтересованите страни относно нови предприятия. Все пак самото възприятие на жените по отношение на упражняваната срещу тях дискриминация, когато се опитват да получат достъп до финансиране, само по себе си може да повлияе на техните решения да създадат свое собствено дружество или да вземат по-малки заеми за целта.

Директива 2004/113/ЕО изрично забранява всяка пряка или непряка дискриминация на финансови услуги, включително банкови заеми. Липсват неоспорими доказателства, че се упражнява пряка дискриминация в държавите членки – в крайна сметка отказът за финансиране на жените предприемачи може също да бъде свързан с икономическата логика, съгласно която инвеститорите търсят по-висока възвръщаемост на инвестициите в по-големи дружества, които често са част от по-печеливши и доминирани от мъже сектори. Все пак изглежда съществуват известни доказателства, че има случаи на непряка дискриминация, както е описано по-горе, също повлияна от възприятията на жените относно достъпа до финансиране.

3. Социално предприемачество: възможност за предприемачество от традиционен тип?

Често се посочва, че неравнопоставеността между половете при социалното предприемачество е по-малка от тази при традиционното предприемачество и от там могат да произтекат ценни идеи за преодоляване на пречките пред предприемачеството сред жените. Счита се, че участието на жените в социалното предприемачество не само дава възможност на жените да допринасят за местните общности и социалното включване¹, но също би могло да укрепи ролята им на предприемачи, като им се даде възможност да придобият подходящи умения и увереност. Ясно определение и разбиране за социалното предприемачество и правилна оценка на социалните предприятия обаче са необходими за постигането на това, не на последно място, за да се гарантира също така финансирането на социалната предприемаческа дейност.

Не съществуват достатъчни данни относно дейността на жените в тези предприятия, които използват пазара за посрещане на социалните потребности, но проучванията на Глобалния наблюдател на предприемачеството (GEM)² за 2009 г. сочат, че въпреки че мъжете са по-склонни от жените да създадат социално предприятие, жените са по-активни като предприемачи в социалните предприятия. ОИСР³ обяснява, че първо, събраните на място доказателства ще покажат по-високо ниво на алтруизъм и по-силни предпочитания за преразпределение сред жените и второ, че жените са по-малко склонни към конкуренция и следователно те са по-привлечени към новите пазари на социалните предприятия. Особено с оглед на второто си обяснение, предвид

¹ EIGE (2015 г.), проучване относно „Насърчаване на икономическата независимост на жените и предприемачеството – добри практики“

² GEM Consortium (2009 г.), Глобален наблюдател на предприемачеството

³ ОИСР (2014 г.), работен документ относно „Социално предприемачество сред жените и иновации“

прогнозния растеж в съответните сектори, който несъмнено ще засили конкурентния натиск, е важно да се осигури присъствието на жените в социалното предприемачество днес.